

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова вченої ради
Навчально-наукового інституту
пожежної та техногенної безпеки

Андрій ЛИН

“24” вересня 2020 року.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ

підготовки бакалавра
спеціальності: 275 Транспортні технології
за освітньою програмою: Транспортні технології

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Основи психології» для здобувачів освіти за спеціальністю 275 «Транспортні технології». Львів: ЛДУ БЖД, 2020. 14 с.

Розробник програми:

Андрій Литвин, професор кафедри практичної психології та педагогіки, доктор педагогічних наук, професор

Програму рекомендовано кафедрою практичної психології та педагогіки

Протокол від “31” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри практичної психології та педагогіки

Роксолана СІРКО

Ухвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки

Протокол від “24” вересня 2020 року № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – <u>3</u> Загальна кількість годин – <u>90</u>	Галузь знань <u>27 Транспорт</u>	<u>Вибіркова</u>	
	Спеціальність – <u>275 «Транспортні технології»</u>		
Індивідуальні завдання =	Освітньо-професійна програма <u>«Транспортні технології»</u>	Рік підготовки:	
		<u>2</u>	<u>2</u>
		Семестр	
		<u>4</u>	<u>4</u>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u>1</u> самостійної роботи студента – <u>2</u>	Ступінь вищої освіти: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		<u>16</u> год.	<u>4</u>
		Практичні, семінарські	
		<u>14</u> год.	<u>4</u>
		Лабораторні	
		= год.	= год.
		Самостійна робота	
		<u>60</u> год.	<u>82</u> год.
		Індивідуальні завдання	
		–	–
Вид контролю			
<u>залік</u>	<u>залік</u>		

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання: аудиторних – 30%, самостійна робота – 70%.
- для заочної форми навчання: аудиторних – 7,2%, самостійна робота – 92,8%.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Курс «Основи психології» є дисципліною теоретично-прикладного характеру та покликаний допомогти здобувачам у їхньому становленні як майбутніх фахівців.

Мета: формування на основі теоретичного вивчення і практичних занять навичок самопізнання й самоаналізу окремих проявів психіки та їх практичного застосування в житті.

Основними завданнями курсу «Основи психології» є: ознайомити курсантів і студентів з основними категоріями, принципами, галузями і методами дослідження психології, з різними напрямками і концепціями вивчення особистості; сформулювати навички використання набутих знань з основ психології у майбутній практичній діяльності й особистому житті.

Програмні результати навчання:

- досліджувати проблеми людського фактору, пов'язані з транспортом, а також наслідки помилок для безпеки та управління. Визначати моделі поведінки людей у зв'язку з помилками.

У результаті вивчення курсу «Основи психології» у курсантів (студентів) мають бути сформовані такі *компетентності*:

загальні:

- здатність працювати автономно та в команді;

фахові:

- здатність враховувати людський фактор в транспортних технологіях.

Програма навчальної дисципліни передбачає проведення лекцій і семінарських занять, а також самостійну роботу. Підсумковий контроль здійснюється на диференційованому заліку.

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до психології. Пізнавальні психічні процеси.

Тема 1.1. Психологія як наука. Розвиток психіки в філогенезі й онтогенезі.

Тема 1.2. Психічні процеси особистості: відчуття, сприймання, мислення.

Тема 1.3. Психічні процеси особистості: увага, пам'ять, мовлення.

Змістовий модуль 2. Індивідуально-психологічні особливості особистості

Тема 2.1. Психологічні особливості особистості й емоційно-вольова сфера.

Тема 2.2. Індивідуальні особливості особистості. Темперамент. Характер.

Тема 2.3. Структура і види спілкування. Конфлікти.

Тема 2.4. Поняття групи та колективу. Групові ролі та взаємодія. Лідерство та його функції.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	інд. завд.	сам.робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. завд.	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Вступ до психології. Пізнавальні психічні процеси												
Тема 1. 1. Психологія як наука. Розвиток психіки в філогенезі й онтогенезі.	13	2	2			9	13	1	1			11
Тема 1. 2. Психічні процеси особистості: відчуття, сприймання, мислення.	13	2	2			9	13	1				12
Тема 1. 3. Психічні процеси особистості: увага, пам'ять, мовлення.	13	2	2			9	12		1			11
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	39	6	6			27	38	2	2			34
Змістовий модуль 2.												
Індивідуально-психологічні особливості особистості												
Тема 2. 1. Психологічні особливості особистості й емоційно-вольова сфера.	13	2	2			9	13	1				12
Тема 2. 2. Індивідуальні особливості особистості. Темперамент. Характер.	13	2	2			9	12		1			11
Тема 2. 3. Структура і види спілкування. Конфлікти.	12	2	2			8	13	1				12
Тема 2. 4. Поняття групи та колективу. Групові ролі та взаємодія. Лідерство та його функції.	15	4	2			9	12		1			12
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	55	10	8			37	51	2	2			47
Усього годин	90	16	14			60	90	4	4			81

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Психологія як наука. Розвиток психіки в філогенезі й онтогенезі.	2	1
2.	Психічні процеси особистості: відчуття, сприймання, мислення.	2	
3.	Психічні процеси особистості: увага, пам'ять, мовлення.	2	1
4.	Психологічні особливості особистості й емоційно-вольова сфера.	2	
5.	Індивідуальні особливості особистості. Темперамент. Характер.	2	1
6.	Структура і види спілкування. Конфлікти.	2	
7.	Поняття групи та колективу. Групові ролі та взаємодія. Лідерство та його функції.	2	1
8.	Разом	14	4

6. Теми практичних занять

Програмою навчальної дисципліни не передбачено проведення практичних занять.

7. Теми лабораторних занять

Програмою навчальної дисципліни не передбачено проведення лабораторних занять

8. Самостійна робота

№ з/п	Назви тем	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Підготовка до практичних занять	52	75
2.	Підготовка до здачі заліку	8	7
	Разом	60	82

9. Індивідуальні завдання

За рішенням кафедри магістри готують реферати з окремих тем курсу, презентації, доповіді на студентську конференцію, виконують творчі завдання для самостійного поглибленого вивчення (за бажанням).

10. Методи навчання

Основні форми навчання: лекції, семінарські заняття із застосуванням поточних перевірок (тестування).

Методи навчання:

- методи подачі матеріалу: інформаційна лекція, бесіда, розповідь, опис, виступ, пояснення;
- проблемні методи: проблемна лекція;
- активізуючі методи: ситуаційний метод, дидактичні ігри;
- спеціальні методи: семінар, дидактична дискусія, обговорення лекції, «мозковий штурм», сесія відстроченої оцінки, або ринок ідей;
- демонстраційні методи;
- практичні методи: показ із поясненням та інструктажем, вправи, метод проектів.

11. Методи і форми контролю

У ході навчання з дисципліни передбачено поточний контроль, контроль за самостійною роботою, диференційований залік.

Мета поточного контролю – оцінити ступінь засвоєння теоретичного і практичного матеріалу та рівень знань курсантів (студентів) із відповідних розділів дисципліни. Здійснюється у формі усного й письмового опитувань, колективних дискусій і обговорень, тестування у Віртуальному університеті.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносяться у журнал. Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються під час виставлення поточної оцінки з навчальної дисципліни.

Контроль за самостійною роботою передбачає перевірку конспектів, виконання завдань до семінарських занять, захист рефератів за обраною темою і презентацію розроблених курсів (за бажанням).

Підсумковий контроль знань здійснюється наприкінці семестру шляхом складання диференційованого заліку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
91–100	A	відмінно	зараховано
71–90	BC	добре	
51–70	DE	задовільно	
1	2	3	4
35–50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Критерії допуску до підсумкового контролю

До заліку допускаються курсанти (студенти), які мають належний рівень поточних знань, склали тестові завдання для самоконтролю у Віртуальному університеті з кожної вивченої теми з оцінкою не нижче «3» і відпрацювали пропуски навчальних занять.

Курсанти (студенти), які з поважних причин пропустили заняття, мають відпрацювати їх у двотижневий термін. Пропуски відпрацьовуються в позааудиторний час шляхом усного/письмового опитування або тестування у Віртуальному університеті.

Не допущені до заліку курсанти (студенти) здійснюють перездачу в терміни, відведені для усунення академічної заборгованості у два етапи: 1) заборгованість із поточного контролю; 2) заборгованість із підсумкового контролю.

Ліквідація заборгованості поточного контролю відбувається шляхом написання контрольної роботи з усього пройденого впродовж семестру матеріалу. У разі позитивної оцінки на наступний день призначається ліквідація заборгованості з підсумкового контролю.

13. Питання для проведення підсумкового контролю

1. Психологія як наука. Предмет і об'єкт психологічної науки. Історичні етапи розвитку психології.
2. Галузі психології. Методи психології.
3. Психіка та її функції. Багаторівневість психіки: свідомість, підсвідомість, несвідомість.
4. Підсистеми психіки: психічні процеси, психічні властивості, психічні стани, психічні утворення.

5. Розвиток психіки в філогенезі: біологічно доцільні реакції; інстинктивна поведінка; научіння; інтелектуальна поведінка
6. Розвиток психіки в онтогенезі: особливості психічних проявів у фазі немовляти, раннього віку, дошкільного, молодшого шкільного, підліткового та юності. Кризові періоди особистості: криза 3 років, Едипів комплекс (5-7 років), криза підліткового віку.
7. Сутність поняття «відчуття». Феноменологія відчуттів: інтероцептивні, пропріоцептивні, екстеріоцептивні. Загальні закономірності відчуттів.
8. Порушення відчуттів та їх профілактика. Методи розвитку відчуттів та їх використання при психологічній підготовці офіцера пожежно-рятувальних служб.
9. Сутність поняття «сприймання». Властивості сприймання: константність, предметність, цілісність, структурність, осмисленість.
10. Порушення сприймання. Методи розвитку сприймання та їх використання при психологічній підготовці офіцера пожежно-рятувальних служб.
11. Сутність поняття «мислення». Розвиток мислення в онтогенезі. Типологічна і генетична класифікація видів мислення. Індивідуальні особливості мислення.
12. Порушення мислення. Методи розвитку мислення та їх використання при психологічній підготовці офіцера пожежно-рятувальних служб.
13. Сутність поняття «увага». Види уваги: мимовільна, довільна та після довільна. Характеристика зовнішньої та внутрішньої уваги. Характерні властивості уваги.
14. Порушення уваги. Методи розвитку уваги та їх використання при психологічній підготовці офіцера пожежно-рятувальних служб.
15. Сутність поняття «пам'ять». Види пам'яті. Процеси пам'яті. Закономірності пам'яті.
16. Порушення пам'яті. Методи розвитку пам'яті та їх використання при психологічній підготовці офіцера пожежно-рятувальних служб.
17. Функції мови і мовлення в діяльності людини. Розвиток мовлення в онтогенезі.
18. Порушення мовлення. Методи розвитку мовлення та їх використання при психологічній підготовці офіцера пожежно-рятувальних служб.
19. Поняття «людина», «індивід», «індивідуальність». Концепції особистості З. Фрейда, А. Адлера, К. Платонова, О. Леонтєва та ін.
20. Структура особистості. Спрямованість особистості (на себе, на завдання, на спілкування) та її вплив на професійну діяльність.
21. Психологічний захист особистості.
22. Я-концепція. Самооцінка та рівень домагань особистості. Самоповага та її вплив на життєвий шлях особистості.
23. Розлади особистості.
24. Особливості адиктивної поведінки.
25. Особливості суїцидальної поведінки.
26. Характеристика емоцій та почуттів. Класифікація емоцій.
27. Емоційний тон відчуттів. Емоційні стани. Афекти. Настрій.
28. Поняття стресу та дистресу. Посттравматичний стрес. Етапи переживання особистістю психотравмуючих ситуацій.
29. Емоційні властивості особистості. Емоційні стани людини при стресових ситуаціях: стан бойової готовності, лихоманки, апатії.

30. Вплив емоційної сфери особистості на ефективність діяльності пожежно-рятувальної служби. Регулювання емоцій.
31. Поняття волі. Структура вольового акту.
32. Вольові якості особистості та їх формування засобами психологічної та фізичної підготовки.
33. Розлади психіки та поведінки людей у надзвичайних ситуаціях. Поняття про психічну норму та психічне захворювання.
34. Неврози: визначення, види, ознаки запобігання.
35. Реактивні психози: визначення, види, ознаки запобігання.
36. Поняття темпераменту та його психологічні теорії.
37. Характеристика типів темпераменту. Властивості темпераменту.
38. Прояв темпераменту в поведінці та діяльності. Вплив особливостей темпераменту на поведінку людей у надзвичайних ситуаціях.
39. Поняття характеру в психології. Зв'язок характеру і темпераменту.
40. Структура характеру. Властивості характеру: ставлення до людей, ставлення до себе, ставлення до праці, ставлення до речей.
41. Акцентуації характеру та їх характеристика (за К. Леонгардтом).
42. Виразні ознаки характеру. Взаємозв'язок характеру та зовнішнього вигляду людини. Врахування характерологічних ознак особистості у професійній діяльності пожежника-рятувальника.
43. Структура і види спілкування. Сторони спілкування: перцептивна, комунікативна, інтерактивна.
44. Вербальні та невербальні аспекти спілкування.
45. Взаємовідносини між людьми у процесі спілкування. Соціальна перцепція як механізм міжособистісного сприйняття.
46. Види і типи конфліктів.
47. Стили поведінки в конфліктних ситуаціях за К. Томасом: ухил, компроміс, пристосуванство, суперництво, взаємодія.
48. Стратегія вирішення конфліктних ситуацій.
49. Класифікація груп. Основні функції групи.
50. Стадії розвитку групи.
51. Офіційна та неофіційна структура групи: лідери, референтна група, аутсайтери. Соціометрія.
52. Соціально-психологічні процеси, які протікають в колективі (адаптація, комунікація, ідентифікація, інтеграція).
53. Соціально-психологічні утворення колективу (колективний настрій, колективна думка, колективні традиції).
54. Поняття лідерства. Функції лідерства. Класифікація лідерства (формальне, неформальне, негативне, ситуативне та ін.).

4. Рекомендована література

Методична

1. Основи психології : програма вибіркової навчальної дисципліни для підготовки бакалаврів спеціальності 275 «Транспортні технології» / А.В.Литвин. Львів : ЛДУБЖД, 2020. 11 с.
2. Робоча програма навч. дисципліни «Основи психології» для бакалаврів спеціальності 275 «Транспортні технології» / А.В.Литвин. Львів : ЛДУБЖД, 2020. 14 с.
3. Перелік запитань для диференційованого заліку.

Базова

1. **Варій, М. Й.** Загальна психологія : навчальний посібник / М. Й. Варій. – 2-е видан., випр. і доп. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 968 с.
2. **Варій, М. Й.** Психологія : навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Й. Варій. – [2-ге вид.]. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
3. **Варій, М. Й.** Військова психологія та педагогіка : посібник / М. Й. Варій, М. М. Козяр, М. С. Коваль ; за заг. ред. М. Й. Варія. – Львів : Сполом, 2003. – 624 с.
4. **Максименко, С. Д.** Загальна психологія : навч. посібник / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.
5. **Павелків, Р. В.** Загальна психологія: Підручник. – К. : Кондор, 2009. – 576 с.
6. **Сергєєнкова, О. П.** Загальна психологія : навч. посіб. / О. П. Сергєєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка. – К. : Центр уч. літ-ри, 2012. – 296 с.
7. **Васянович, Г. П.** Основи психології : навчальний посібник / Григорій Петрович Васянович. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 114 с.
8. **Скрипченко, О. В.** Загальна психологія : навч. посібн. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : АПН, 2002. – 464 с.
9. **М'ясоїд, П. А.** Загальна психологія : навч. посібн. / П. А. М'ясоїд. – К. : Вища школа, 2001. – 487 с.
10. **Основи психології** / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К. : Либідь, 1996. – 632 с.
11. **Психологія** : підручник / за ред. Ю. Л. Трофімова. – К. : Либідь, 2001. – 558 с.
12. **Мацко, Л. А.** Основи психології та педагогіки : навчальний посібник / Л. А. Мацко, М. Д. Прищак. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 158 с.
13. **Савчин, М. В.** Загальна психологія : навч. посіб. – К. : Академвидав, 2012. – 464 с.
14. **Психологія** : підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка. – Харків : Фоліо, 2012. – 863 с.
15. **Психологія** : навчальний посібник / Т. В. Іванова, О. А. Кривопишина, П. І. Сахно та ін. ; за ред. Л. М. Кудояра. – Суми : Сумський державний університет, 2011. – 331 с.
16. **Ліфарєва, Н. В.** Психологія особистості : навчальний посібник / Н. В. Ліфарєва. – К. : Центр учбової літератури, 2003. – 240 с.
17. **Столяренко, О. Б.** Психологія особистості : навч. посібн. / О. Б. Столяренко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
18. **Цимбалюк І. М.** Психологія / І. М. Цимбалюк. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 216 с.
19. **Ягупов, В. В.** Військова психологія. – К. : Тандем, 2004. – 656 с.

Допоміжна

1. **Гамезо, М. В.** Атлас по психологи : Информац.-метод. матер. к курсу «Общая психология» / М. В. Гамезо, И. А. Домащенко. – М. : Просвещение, 1986. – 272 с.
2. **Збірник завдань з загальної психології** / За ред. В. С. Мерліна. – К. : Вища школа, 1977. – 232 с.
3. **Казарновська, Г. Б.** Загальна, вікова та педагогічна психологія : зб. завдань / Г. Б. Казарновська, О. П. Долинна. – К. : Вища школа, 1990. – 142 с.
4. **Коваль М., Козяр М., Литвин А.** Педагогічна модель формування готовності фахівців цивільного захисту до професійної діяльності. Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. 2018. Вип 18. С. 151–159.
5. **Козяр М., Литвин А.** Особливості підготовки фахівців цивільного захисту до діяльності в надзвичайних ситуаціях. Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Львів : ЛДУ БЖД, 2017. Вип 15. С. 199–208.
6. **Козяр М. М., Литвин А. В.** Сучасні підходи до формування професійної готовності фахівців цивільного захисту. Життєдіяльність та життєтворчість особистості в особливих умовах : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2018. С. 244–282.
7. **Литвин А. В.** Рефлексивний підхід до психологічної підготовки майбутніх співробітників ДСНС. Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. Кропивницький : ЛА НАУ, 2019. Вип. 5. С. 168–174.
8. **М'ясоїд, П. А.** Задачі з курсу загальної психології / П. А. М'ясоїд. – К. : Вища школа, 2000. – 183 с.
9. **Немов, Р. С.** Психологія : в 3 кн. – М. : Владос, 1995. – Кн. 1. – 576 с.; Кн. 2. – 496 с.; Кн. 3 – 510 с.
10. **Рогов, Е. И.** Настольная книга практического психолога / Е. И. Рогов. – М. : Владос, 1999. – Кн. 2. – 328 с.
11. **Рубинштейн, С. Л.** Основы общей психологии : в 2 т. – М. : Педагогика, 1989. – Т. 1. – 320 с.; Т. 2. – 328 с.
12. **Общая психология** / под ред А. В. Петровского. – М. : Просвещение, 1986. – 464 с.
13. **Психологія особистості** : словник-довідник / за ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. – К. : Рута, 2001. – 320 с.
14. **1Практикум з психології** / за ред. Г. Г. Бикової. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту. – 1975. – 184 с.
15. **Словарь практического психолога** / Сост. С. Ю. Головин. – Минск : Харвест, 1997. – 800 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://psylib.kiev.ua/>
2. <http://azps.ru/articles/cmmn/>
3. <http://u-psihologa.com.ua/library.html/>
4. <http://psy.rin.ru/>